# ความชำชองของนักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์ที่พร้อมใช้ในการปรับปรุงวิชาชีพครู

กาญจนา คุณารักษ์ (Kanchana Kunarak) *

ผลจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจทำให้ประเทศมีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว จะสังเกตได้ว่าประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจจะมีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและการแพทย์ ทำให้รัฐบาลสามารถพัฒนาทางด้านสาธารณสุขและโรงพยาบาลได้อย่างทั่วถึง มีระบบสวัสดิการทางสังคมที่ดี ส่งผลให้ประชาชนมีมาตรฐานชีวิตที่ดีกว่าประเทศด้อยพัฒนา จึงทำให้ประเทศที่พัฒนาแล้วมีโอกาส เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุได้เร็วกว่าประเทศที่กำลังพัฒนา เนื่องจากมีความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการพัฒนาทางด้านการแพทย์ จึงทำให้มียารักษาโรคที่ทันสมัย มีโภชนาการทางด้านอาหาร อนามัย สาธารณสุขที่ดี ดังนั้นประชากรจึงมีอายุยืนมากขึ้น เนื่องจากอัตราการตายลดลงในขณะที่อัตราการเกิดก็น้อยลงด้วย

สาเหตุของการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมาจาก (1) การพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ (2) ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (3) นโยบายการวางแผนครอบครัวหรือการควบคุมการมีบุตร กล่าวคือ

การพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ทำให้สามารถเพิ่มสวัสดิการแก่ประชาชนได้มากขึ้น มีการพัฒนาทางด้านสาธารณสุข อนามัย โรงพยาบาลและการคมนาคมขนส่งได้อย่างทั่วถึง ขณะที่ประชาชนมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีการบริโภคที่ถูกหลักโภชนาการ มีการศึกษา รู้จักดูแลรักษาสุขภาพอนามัย ทำให้ประชาชนมีอายุยืนมากขึ้น

สำหรับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการแพทย์ ประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่จะมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้มีการพัฒนาทางด้านการแพทย์และมีนวัตกรรมใหม่ที่รักษาโรคและควบคุมโรคระบาด การบำรุงร่างกายให้มีสุขภาพแข็งแรง ทำให้ประชาชนมีอายุยืนยาว

ส่วนนโยบายการวางแผนครอบครัวหรือการควบคุมการมีบุตร กอปรกับสภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงทำให้ครอบครัวมีบุตรน้อยลงเพราะว่า การมีบุตรมากอาจก่อให้เกิดภาระเพิ่มขึ้นและเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศได้ ทำให้บางประเทศที่มีนโยบายการวางแผนครอบครัวมีผลทำให้อัตราการเกิดของประชากรลดลงอย่างรวดเร็ว ดังตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจากกรณีของประเทศจีนที่มีนโยบายควบคุมการมีบุตร ซึ่งเห็นผลได้อย่างรวดเร็วคือการทำให้อัตรการเกิดของประชากรลดลงและส่งผลให้จีนเป็นประเทศหนึ่งที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ค่านิยมและทัศนคติในยุคที่มีการแข่งขัน ค่านิยมและทัศนคติของสังคมเปลี่ยนไปทำให้ผู้หญิงมีการแต่งงานลดลง มีการหย่าร้างเพิ่มขึ้น มีบุตรน้อยลงและทำให้อัตราการเกิดลดลง โครงสร้างสังคมเปลี่ยนไปมีวัยเด็กน้อยลงขณะที่มีวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบที่ตามมาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

* ศาสตราจารย์พิเศษ สาขาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

**ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ** พบว่า (1) ด้านการผลิต เมื่อโครงสร้างของประชากรเปลี่ยนไปมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากขึ้น ขณะที่มีวัยทำงานเท่าเดิมหรือลดลง จึงจะมีผลกระทบโดยตรงต่อการผลิต ทำให้การผลิตและกำลังแรงงานลดน้อยลง ผลิตภาพการผลิตน้อยลงหรืออุปทานแรงงานลดลง ซึ่งอาจจะส่งผลทำให้ค่าแรงสูงขึ้นได้ หรือเกิดการขาดแคลนแรงงาน ทั้งนี้อาจแก้ไขปัญหาขาดแคลนแรงงานโดยการใช้เครื่องมือ เครื่องจักร หรือการนำเทคโนโลยีเข้ามาทดแทนแรงงานคน หรือการนำเข้าแรงงานต่างด้าว ซึ่งจะส่งผลทำให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวมากขึ้น (2) ด้านการลงทุนและการออม เมื่อมีวัยผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทำให้ความต้องการลงทุนน้อยลง วัยสูงอายุหรือวัยเกษียณขาดรายได้หรือมีรายได้น้อยลงทำให้มีการออมลดลง ในขณะที่วัยทำงานต้องรับภาระมากขึ้น ทำให้มีการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น จึงส่งผลให้มีเงินออมน้อยลงและเงินลงทุนลดลง สำหรับภาครัฐบาลจำเป็นต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายทางด้านสวัสดิการมากขึ้นเพื่อบริการสังคมทางด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ และทำให้การลงทุนและการออมของประเทศลดลงด้วย (3) ด้านผลผลิตหรือรายได้ประชาชาติ สัดส่วนผู้สูงอายุมากขึ้น ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product : GNP) หรือรายได้ประชาชาติน้อยลง และรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลลดลง ผลิตภาพการผลิตลดลง (4) ด้านการคลัง งบประมาณรายจ่ายเพิ่มขึ้น ภาครัฐจำเป็นต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายทางด้านการสาธารณสุข การแพทย์ การบริการสังคมแก่ผู้สูงอายุมากขึ้น และต้องเพิ่มงบประมาณรายจ่ายเพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากไร้ที่ถูกทอดทิ้งมากขึ้น ขณะที่งบประมาณรายได้ลดลงเก็บภาษีรายได้น้อยลงเนื่องจากมีวัยผู้สูงอายุซึ่งไม่มีรายได้มีสัดส่วนที่มากขึ้น

**ผลกระทบทางด้านสังคม** พบว่า

1. ปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง การที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทำให้ผู้ที่อยู่ในวัยทำงานจะต้องทำงานมากขึ้น และต้องรับภาระดูแลผู้สูงอายุในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น บางครั้งอาจทำให้ผู้สูงอายุขาดความอบอุ่นหรืออาจถูกทอดทิ้งได้

2. ปัญหาทางด้านสภาพจิตใจ เมื่อถึงวัยเกษียณอายุ ไม่ได้ทำงานทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกเหงา ไม่ภาคภูมิใจ เหมือนเป็นภาระกับลูกหลาน อาจรู้สึกน้อยใจ ซึมเศร้า จึงจำเป็นต้องมีคนดูแลเอาใจใส่

3. ปัญหาสุขภาพร่างกาย ตามปกติผู้สูงอายุจะมีสุขภาพร่างกายเสื่อมโทรม ไม่แข็งแรง จึงจำเป็นต้องมีผู้ดูแลเอาใจใส่และจะต้องใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ทำให้มีรายจ่ายเพิ่มขึ้นขณะที่ไม่มีรายได้ จึงทำให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ลำบาก หากไม่มีการวางแผนสะสมเงินออมเพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายในวัยชรา จึงจำเป็นที่จะเตรียมพร้อมรับการเข้าสู่สังคม ผู้สูงอายุจะต้องมีการวางแผนการออม การลงทุนและการบริโภคเพื่อที่จะเตรียมพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ เนื่องจากเมื่อสูงอายุแล้วจะต้องหยุดทำงานและขาดรายได้ จึงจำเป็นต้องเตรียมสะสมเงินออมหรือวางแผนการลงทุนเพื่อจะได้มีรายได้หรือเงินสะสมไว้ใช้ในช่วงที่สูงอายุหรือสามารถนำเงินออมที่สะสมไว้มาใช้ในช่วงบั้นปลายของชีวิต

**ปัญหา**

สังคมไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 เป็นต้นมา และมีการคาดการณ์ว่า ไม่เกิน 20 ปีข้างหน้า ผู้สูงอายุจะเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550 available from http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/citizen/news/poll_ederly-3.jsp.)

ผู้สูงอายุถือว่าเป็นปูชนียบุคคลของสังคมที่มีคุณค่ายิ่ง เนื่องจากผ่านประสบการณ์มามาก ได้เคยเป็นกำลังสำคัญของสังคมมาก่อน มีความรู้ มีทักษะ มีการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตดั้งเดิม และได้ทำคุณประโยชน์แก่สังคมมาแล้วมากมาย จำเป็นอย่างยิ่งที่ คนรุ่นหลังจะต้องให้ความสำคัญในการยกย่อง และให้การดูแลผู้สูงอายุเหล่านี้ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพจิต สุขภาพกายที่ดี เป็นการเชิดชูเกียรติให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งเป็นบุคคลที่เพียบพร้อมไปด้วยความรู้ และประสบการณ์ เป็นผู้ถึงพร้อมทั้งคุณวุฒิและวัยวุฒิ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า แม้ผู้สูงอายุจะเข้าสู่วัยที่ร่างกายอ่อนแอเสื่อมถอยแล้ว แต่ก็ยังพร้อมและสามารถที่จะช่วยเหลือครอบครัวได้ เช่น ช่วยดูแลบุตรหลาน ขณะที่พ่อแม่ออกไปทำงาน ช่วยดูแลบ้านเรือน ผู้สูงอายุบางคนยังช่วยหุงหาอาหารต่างๆ ช่วยทำงานเล็กๆ น้อยๆตามกำลัง นอกจากนั้นยังช่วยให้คำแนะนำปรึกษาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพการทำงานด้านการดำเนินชีวิต ด้านครอบครัว ด้านสังคม และอื่นๆ ผู้สูงอายุบางคนมีทักษะในวิชาชีพบางด้าน เช่น ช่างไม้ ช่างแกะสลัก ทำอาหารไทย ขนมไทย เย็บปักถักร้อย ดอกไม้ ดนตรี ฯลฯ ก็จะถ่ายทอดให้แก่บุตรหลานและผู้ที่สนใจเพื่อดำรงวิชาชีพนั้นสืบไป

ในสังคมไทย ถึงแม้บุตรหลานแต่งงานมีเหย้าเรือนไปแล้ว ก็ยังนิยมอยู่ในครอบครัวเดียวกับพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่น บุตรธิดา นอกจากจะได้รับการอบรม สั่งสอนจากพ่อแม่แล้ว ยังได้รับการดูแลจากปู่ย่า ตายาย ทำให้เกิดความรักความอบอุ่นภายในครอบครัว โอกาสที่เด็กจะไปเกเร หรือประพฤติผิดนอกลู่นอกทางจึงมีน้อยมาก ประสบการณ์ของผู้สูงอายุ สามารถช่วยส่งเสริมอบรมเลี้ยงดู กล่อมเกลาบุตรหลานให้เป็นพลเมืองดี เด็กๆ จะได้เรียนรู้ทั้งจากโรงเรียนและที่บ้าน เด็กๆ จะได้รับการอบรมโดยเฉพาะในเรื่องความประพฤติ ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ผู้สูงอายุจะคอยให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาทุกๆ เรื่อง ความสัมพันธ์ของครอบครัวไทย แต่ดั้งเดิมได้หล่อหลอมความรักและความเคารพแก่ผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ มิต้องการเพียงแต่จะเป็นฝ่ายรับจากบุตรหลานหรือจากสังคมเท่านั้น อันที่จริงผู้สูงอายุพยายามที่จะช่วยตนเองมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาชีพ รายได้ ความเป็นอยู่ จะพึ่งพาอาศัยลูกหลานต่อเมื่อทำไม่ไหวแล้วเท่านั้น แม้กระนั้นก็ตามผู้สูงอายุก็ยินดีที่จะช่วยเหลือครอบครัว ช่วยเหลือสังคมตามศักยภาพเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นในด้านแรงกาย แรงสติปัญญา ทักษะฝีมือ คำแนะนำต่างๆ เท่าที่จะทำได้

ผู้สูงอายุหลายคนที่เกษียณอายุแล้วจากงานประจำ อาจจะยังมีไฟอยู่ มีความรู้ ความสามารถสูง มีประสบการณ์ หลายคนเคยเป็นครู อาจารย์ แพทย์ พยาบาล เป็นผู้นำทางกฎหมาย การบัญชี การบริหารหรือการจัดการ ครั้นเกษียณอายุงานแล้ว ยังอาจเป็นที่ต้องการในการทำประโยชน์ ให้สังคมอยู่ มีความพอใจในงานที่จะทำ ผู้สูงอายุที่คิดว่าตนเองยังเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้บ้าง และสุขภาพยังดี ยังต้องการทำอะไรๆ ต่อไปอีกที่เป็นประโยชน์ก็น่าจะทำต่อไปได้ เกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุ นิศา ชูโต แห่งสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ศึกษาไว้ในปี 2525 พบว่า ร้อยละ 66.44 ผู้สูงอายุไทยมีปัญหาด้านสุขภาพ ร้อยละ 14.6 ถึงกับล้มหมอนนอนเสื่อ ส่วนผู้สูงอายุ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ที่มีสุขภาพดี มีร้อยละ 32.7 และร้อยละ 50.4 แม้ว่าสุขภาพจะไม่ค่อยดี แต่ก็ไม่ได้เจ็บป่วยเป็นอะไรโดยเฉพาะซึ่งน่าจะหมายความว่า มีผู้สูงอายุกว่าร้อย 80 ที่อาจแสดงบทบาทต่อสังคม ครอบครัว และชุมชนได้ แม้กระทั่งในปัจจุบันก็ยังเป็นที่คาดคะเนได้ว่าผู้สูงอายุจะยังคงเป็นประโยชน์ต่อสังคมอยู่ไม่มากก็น้อย

จากข้อความที่กล่าวถึงข้างต้น ประเทศไทยจึงน่าจะใช้ประโยชน์จากผู้สูงอายุให้คุ้มค่า เพราะผู้สูงอายุเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ผ่านร้อน ผ่านหนาว ผ่านปัญหาและการแก้ปัญหามามาก หากความรู้และประสบการณ์เหล่านี้จะได้รับการถ่ายทอดและนำไปพัฒนาต่อยอดความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่าเหล่านั้นให้เจริญก้าวหน้าไปได้รวดเร็ว โดยที่ไม่ต้องมาเริ่มต้นที่ศูนย์ อยู่เสมอ ซึ่งจะทำให้เสียเวลาคิดค้นและพัฒนาล่าช้าเกินความจำเป็น ถ้ารัฐบาลต้องการใช้ประโยชน์จากผู้สูงอายุให้คุ้มค่า รัฐบาลจะต้องเป็นผู้ริเริ่มจัดทำนโยบาย แผนงาน และแนวทางปฏิบัติในเรื่องการใช้ผู้สูงอายุให้คุ้มค่าว่า จะใช้ประโยชน์จากผู้สูงอายุเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร ไว้ให้ชัดเจน แล้วจัดสรรงบประมาณไปส่งเสริม สนับสนุนหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการ ก็จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติได้คุ้มค่ากับกิจกรรมที่ทำและงบประมาณที่เสียไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานทางการศึกษา ผู้สูงอายุสามารถที่จะช่วยพัฒนางานวิชาชีพทางศึกษาศาสตร์ได้ เช่น งานการสอน อบรม แนะแนว ฝึกปฏิบัติกิจกรรม งานการฝึกอบรม งานพัฒนาหลักสูตร พัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิตให้กับเด็กและเยาวชน ดังนั้นจึงเป็นความสำคัญจำเป็นที่จะศึกษาว่า ผู้สูงอายุมากประสบการณ์ในวิชาชีพครู จะช่วยปรับปรุงคุณภาพวิชาชีพครูได้อย่างไร

**ประพจน์ปัญหาของการวิจัย และความสำคัญของปัญหา**

ผู้สูงอายุมากประสบการณ์ด้านศึกษาศาสตร์หรือวิชาชีพครู ส่วนหนึ่งยังมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และยังประสงค์ที่จะทำงานในวิชาชีพที่ตนรัก ต้องการช่วยเหลือสังคมในสิ่งที่ตนเองถนัดและชำนาญเท่าที่จะทำได้ ต้องหยุดงาน และขาดรายได้เพราะเกษียณอายุราชการ ผู้สูงอายุดังกล่าวนี้ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพครูได้มากเท่าที่ควร ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่มีประโยชน์ หมดคุณค่า เป็นภาระแก่ลูกหลาน โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่เคยพึ่งตนเองหรือเป็นที่พึ่งให้สมาชิกในครอบครัวต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้รับการช่วยเหลือ

ถ้าปัญหานี้ได้รับการแก้ไข ก็จะเป็นการใช้และได้ประโยชน์จากผู้สูงอายุมากประสบการณ์ในงานวิชาชีพครูอย่างคุ้มค่าด้วยการให้ผู้สูงอายุมากประสบการณ์ดังกล่าวได้มีโอกาสถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่เด็กเยาวชน และนักศึกษาเพื่อจะได้พัฒนา ต่อยอดความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่าเหล่านั้นให้เจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ เป็นการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาวิชาชีพครู พัฒนาหลักสูตร พัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาสื่อ อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน และพัฒนาการวัดและการประเมินผล และยังสร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้สูงอายุมากประสบการณ์ที่ยังมีสุขภาพดี แข็งแรง มีวุฒิและประสบการณ์ในงานสูง ทั้งยังมีความพร้อมและความตั้งใจที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมอีกด้วย จึงจำเป็นต้องวิจัย เรื่อง บทบาทของบุคลากรทางการศึกษาสูงอายุ มากประสบการณ์ในการปรับปรุงคุณภาพวิชาชีพครู

**วัตถุประสงค์ของการวิจัย**

1. เพื่อทราบความสามารถของนักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์ในการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาวิชาชีพครู 10 ประการ ดังต่อไปนี้
   - 1.1 มีเจตคติที่ดี และมีความศรัทธาต่อวิชาชีพศึกษาศาสตร์
   - 1.2 มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ
   - 1.3 มีความสามารถในการสื่อสารและการแสดงออก
   - 1.4 มีความสามารถในการปรับตัว ยืดหยุ่น และมีความทันสมัย
   - 1.5 มีความสามารถในการจัดการระบบบูรณาการ
   - 1.6 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
   - 1.7 มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม
   - 1.8 มีความสามารถในการเป็นกัลยาณมิตรของผู้เรียน
   - 1.9 มีความสามารถในการวิจัย ในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์
   - 1.10 มีความสามารถในการประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติงานวิชาชีพศึกษาศาสตร์
2. เพื่อทราบความสามารถของนักการศึกษาผู้สูงอายุมากประสบการณ์ในการปรับปรุงวิชาชีพครู

**คำถามการวิจัย**

1. นักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์ สามารถปรับปรุงให้นักศึกษาครูมีสมรรถนะ 10 ประการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่
2. นักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์ สามารถปรับปรุงวิชาชีพครูได้อย่างไร

**กรอบแนวคิดในการวิจัย**

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย กรอบแนวคิดความต้องการตามทฤษฎีของมาสโลว์ กรอบแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะสำคัญของนักศึกษาวิชาชีพศึกษาศาสตร์ 10 ด้าน กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาสื่อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน และพัฒนาการวัดและการประเมินผล

**ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์**

มาสโลว์ เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นจำนวนมาก สามารถอธิบายโดยใช้แนวโน้มของบุคคลในการค้นหาเป้าหมายที่จะทำให้ชีวิตได้รับความต้องการ ความปรารถนา และได้รับสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง เป็นความจริงที่จะกล่าวว่า กระบวนการของแรงจูงใจเป็นหัวใจของทฤษฎีบุคลิกภาพของมาสโลว์ โดยมาสโลว์เชื่อว่ามนุษย์เป็น “สัตว์ที่มีความต้องการ (wanting animal)” และเป็นการยากที่มนุษย์จะไปถึงขั้นของความพึงพอใจอย่างสมบูรณ์ ในทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ กล่าวว่า เมื่อบุคคลปรารถนาที่จะได้รับความพึงพอใจ และเมื่อได้รับความ พึงพอใจในสิ่งหนึ่งแล้ว ก็จะยังคงเรียกร้องความพึงพอใจในสิ่งอื่นๆ ต่อไป ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะของมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ที่มีความต้องการจะได้รับสิ่งต่างๆ อยู่เสมอ และมาสโลว์ยังกล่าวอีกด้วยว่า ความปรารถนาของมนุษย์นั้นติดตัวมาแต่กำเนิด และความปรารถนาเหล่านี้จะเรียงลำดับขั้นตั้งแต่ขั้นแรกไปสู่ความปรารถนาขั้นสูงขึ้นไปเป็นลำดับ ลำดับขั้น

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ความต้องการของมนุษย์ (the meed hierarchy conception of human motivation) เรียงลำดับความต้องการของมนุษย์จากขั้นต้นไปสู่ความต้องการขั้นต่อไปไว้เป็นลำดับ ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (physiological needs)
2. ความต้องการความปลอดภัย (safety needs)
3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (belongingness and love needs)
4. ความต้องการได้รับความนับถือ ยกย่อง (esteem needs)
5. ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (self-actualization needs)

กรอบแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะสำคัญของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย

1. ความมีเจตคติที่ดี และความมีศรัทธาต่อวิชาชีพ
2. ความมีความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ
3. การมีความสามารถในการสื่อสารและการแสดงออก
4. การมีความสามารถในการปรับตัว ยืดหยุ่นและมีความทันสมัย
5. การมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
6. การมีความสามารถในการจัดการแบบบูรณาการ
7. การมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม
8. การมีความสามารถในการเป็นกัลยาณมิตรของผู้เรียน
9. การมีความสามารถในการวิจัย
10. การมีความสามารถในการประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติงานวิชาชีพ และมีความคิดเชิงสร้างสรรค์

กรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler, Taba, Wheeler, Nicholls, Skilbeck, Saylor and Alexander, Print and Oliva รายละเอียดของกรอบแนวคิดดังกล่าวมีดังปรากฏในบทที่ 2 ของรายงานการวิจัย เรื่อง ความชำชองของนักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์ที่พร้อมใช้ในการปรับปรุงวิชาชีพครูของกาญจนา คุณารักษ์ (กาญจนา คุณารักษ์, 2561:57-100)

**ขอบเขตของการวิจัย**

ขอบเขตของการวิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาผู้สูงอายุมากประสบการณ์เกี่ยวกับการปรับปรุงวิชาชีพครู จำนวน 21 คน จากการสัมภาษณ์และสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะ 10 ประการ ของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้สูงอายุมากประสบการณ์เกี่ยวกับวิชาชีพครู ซึ่งได้มาจากการกำหนดโดยเจาะจง (purposive sampling) โดยมีเกณฑ์ในการเจาะจงดังนี้ (1) เป็นผู้ที่เคยมีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมกับการเสนอนโยบายการพัฒนาวิชาชีพครู (2) เป็นผู้มีผลงานและหรือเป็นนักวิชาการที่เป็นที่ยอมรับด้านวิชาชีพครู หรือเป็นตัวแทนอาจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ หรือ (3) เป็นองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการดูแลครู จำนวน 21 คน

**ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย**

ใช้เวลาที่ใช้ในการวิจัย 1 ปี (มกราคม 2560-ธันวาคม 2560)

**นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย**

เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ตรงกัน จึงนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยได้ ดังนี้

**ผู้สูงอายุ.** หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป (องค์การสหประชาชาติ, 2555) โดยผู้สูงอายุตอนต้น (อายุ 60-69 ปี) และผู้สูงอายุตอนปลาย (อายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ประเทศไทย)

**นักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์**. หมายถึง นักการศึกษาที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป และมีประสบการณ์ในงานวิชาชีพครูเกินกว่า 30 ปี ขึ้นไป

**การปรับปรุงวิชาชีพครู.** หมายถึง (1) การทำให้นักศึกษาวิชาชีพครูมีสมรรถนะสำคัญ 10 ประการ คือ การมีเจตคติที่ดีและมีความศรัทธาต่อวิชาชีพครู การมีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ การมีความสามารถในการสื่อสารและการแสดงออก การมีความสามารถในการปรับตัว ยืดหยุ่น และมีความทันสมัย การมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การมีความสามารถในการจัดการแบบบูรณาการ การมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม การเป็นกัลยาณมิตร การมีความสามารถในการวิจัย การมีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ สู่การปฏิบัติงานวิชาชีพ และการมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ และ (2) การมีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน

**สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ**

งานวิจัย เรื่อง ความชำชองของนักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์ที่พร้อมใช้ในการปรับปรุงวิชาชีพครู เป็นการวิจัยและพัฒนา (R & D : Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันว่านักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์ที่มีความชำชองพร้อมใช้ในการปรับปรุงวิชาชีพครูสามารถพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาวิชาชีพครู 10 ประการ ดังต่อไปนี้ได้ (1) เจตคติที่ดีและความศรัทธาต่อวิชาชีพครู (2) ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ (3) ความสามารถในการสื่อสารและการแสดงออก (4) ความสามารถในการปรับตัว ยืดหยุ่นและทันสมัย (5) สามารถในการจัดการระบบบูรณาการ (6) สามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (7) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม (8) ความสามารถในการเป็นกัลยาณมิตร (9) ความสามารถในการวิจัย คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (10) ความสามารถในการประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติงานวิชาชีพครู และนักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์ดังกล่าวยังมีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครู พัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาสื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และพัฒนาการวัดและการประเมินผล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์ จำนวน 17 คน และสอบถามผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์อีก 21 คน 2 รอบ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักการศึกษาอาวุโสด้วยค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปสร้างแบบสอบถามและนำข้อมูลที่ได้กลับมาวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ค่าควอไทล์ที่ 1 ควอไทล์ที่ 3 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 2 รอบ เพื่อยืนยันคำตอบ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

**สรุปและอภิปรายผลการวิจัย**

ผลการวิจัยสรุป ได้ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์เป็นผู้ชายและผู้หญิงจำนวนใกล้เคียงกัน โดยเป็นชาย 8 คน หญิง 9 คน คิดเป็นร้อยละ 47 และ 53 ตามลำดับ และผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 82 และจบการศึกษาระดับปริญญาโท 3 คน คิดเป็นร้อยละ 18 ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีประสบการณ์เกี่ยวกับงานสอนเกินกว่า 40 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 59 และต่ำกว่า 40 ปีลงมา จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 41 และร้อยละร้อยมีตำแหน่งงานเป็นอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเอกชน และผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวทุกคนมีผลงานทางวิชาการมากกว่า 5 รายการขึ้นไป

2. นักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์ที่มีความชำชองพร้อมใช้ในการปรับปรุงวิชาชีพครูต้องการทำงานที่ส่งเสริมและหรือพัฒนาวิชาชีพครูด้วยสิ่งต่อไปนี้

2.1 ดำรงตนให้เป็นแบบอย่างทั้งในด้านภูมิธรรม ภูมิรู้ และภูมิฐาน

2.2 รักษาสุขภาพอนามัยให้สมบูรณ์แข็งแรง

2.3 ช่วยเหลือสังคม

2.4 ถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม และสิ่งที่ดีงามสู่ชนรุ่นหลัง

2.5 พัฒนาศิษย์ให้ไปในทิศทางที่ควรทั้งชีวิตส่วนตัวและการทำงาน

3. ส่งเสริมและ/หรือปรับปรุงวิชาชีพครูใน 3 ด้าน คือ (1) การพัฒนาส่วนบุคคล (personal development) (2) การพัฒนาวิชาชีพ (professional development) และ (3) การพัฒนาสังคม (social development) โดยการพัฒนาส่วนบุคคลเน้นกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเกิดสำนึกในการเป็นปูชนียบุคคล ถ่ายทอดความรู้สู่นักเรียนในรูปแบบต่างๆ ส่งเสริมให้ครูศึกษาหาความรู้ตลอดชีวิต ส่วนการพัฒนาวิชาชีพควรส่งเสริมให้ครูเกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ สามารถสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การวิจัย การพัฒนา การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ การร่วมกลุ่มกิจกรรมกับผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่างๆ ในด้านการพัฒนาสังคม ควรส่งเสริมให้ครูเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างกว้างขวางในทุกมิติของสังคม

4. ในด้านความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์ที่มีต่อการพัฒนาวิชาชีพครู พบว่า ผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่ชำชองและมากประสบการณ์ที่พร้อมใช้ในการปรับปรุงวิชาชีพครูมีความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพครู ด้วยเหตุผลที่ว่า

4.1 เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์มาก พร้อมที่จะถ่ายทอดความสำเร็จและความล้มเหลวตลอดจนปัญหาและอุปสรรค ทำให้ผู้ต้องการมีอาชีพครูสามารถเป็นครูมืออาชีพได้

4.2 มีความรู้ทางด้านการเรียนการสอน และมีทักษะในการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง

4.3 ประสบการณ์เป็นสิ่งที่มีคุณค่า ถ้ารู้จักนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์

4.4 ผู้สอนสามารถสอดแทรกบทบาทของครูในการปรับตนให้ทันต่อยุคสมัยและเทคโนโลยี ในขณะเดียวกันเป็นผู้มีโอกาสได้รับเชิญเป็นวิทยากร เป็นผู้วิพากษ์ และให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู

4.5 เป็นผู้ที่เปี่ยมด้วยประสบการณ์ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง

5. นักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์มีบทบาทในการปรับปรุงวิชาชีพครู ดังนี้คือ(1) บทบาทในการพัฒนากระบวนการผลิตครูให้มีคุณภาพ (2) บทบาทในการติดตามและประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (3) ส่งเสริมการแก้ไขจุดอ่อนและจุดด้อยให้กับครู (4) เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ครูรุ่นใหม่ (5) ถ่ายทอดให้ความรู้ด้านงานวิชาการ (6) ให้การสนับสนุนองค์กรการผลิตครู (7) เป็นผู้ศึกษาโดยตรงในด้านการเรียนรู้จิตวิทยาและการจัดชั้นเรียน (8) เป็นผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน (9) เป็นผู้ศึกษา วิจัย เกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูและการเรียนการสอน (10) เป็นผู้กำหนดตัวชี้วัดการปฏิบัติ (key performance indicator) ในการพัฒนาคุณภาพ ตรวจคุณภาพ รับรองคุณภาพ (11) เป็นผู้ประเมินสัมฤทธิ์ผลของการเรียนรู้ (12) เป็นผู้ชี้แจง แสดงเหตุผลต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูให้แก่สถานศึกษา ในบทบาทของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา(13) บทความ/ข้อเขียนของผู้สูงอายุมากประสบการณ์นับว่ามีคุณค่าที่จะนำมาศึกษา ต่อยอดให้เป็นประโยชน์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม (14) ทำให้ผู้เรียนตระหนักในความสำคัญและคุณค่าของความเป็นครู (15) กระตุ้นให้ศิษย์เป็นผู้ไม่หยุดนิ่งในการใฝ่หาความรู้ (16) พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการอ่าน การเสวนา การวิพากษ์ วิจารณ์ (17) ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างให้นักศึกษาครูมีความภาคภูมิใจในอาชีพ (18) เป็นผู้มีบทบาทในการนำสังคม ในการสร้างพลเมืองดีของประเทศ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และมีบทบาทในการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม (19) นำเสนอแนวคิด เรื่อง การพัฒนาวิชาชีพครูในรูปของหนังสือ หรือตำราออกเผยแพร่ (20) เสนอแนะความคิดเห็นและแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับวิชาชีพครูทางสื่อสารมวลชน (21) เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการประชุมสัมมนาตามโอกาส (22) เป็นวิทยากรรับเชิญ

6. สิ่งที่ส่งเสริมและ/หรือพัฒนาวิชาชีพครู คือ (1) ความรู้ที่ถูกต้องสมบูรณ์ (2) วิธีการสอนที่ปฏิบัติได้จริง(3) จัดสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอน (4) พัฒนาวิชาชีพครูใน 3 ด้าน คือ ความรู้และประสบการณ์ในงานครู มาตรฐานการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติตนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู (5) กระตุ้นให้เห็นคุณค่าของวิชาชีพครู (6) สร้างผลงานวิจัย ตำรา บทความทางวิชาการเกี่ยวกับวิชาชีพครู (7) นำประสบการณ์มาต่อยอดให้เกิดประโยชน์แก่วิชาชีพครู

7. วิธีการปรับปรุงวิชาชีพครู ประกอบด้วย (1) เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครู (2) จัดอบรม/ สัมมนาทางวิชาการและการปฏิบัติ (3) ชักชวนชุมชนให้ความร่วมมือกับครูและโรงเรียน (4) เปิดโอกาสให้ครูได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

8. ปัญหาการปรับปรุงวิชาชีพครูมาจาก (1) การผลิตครูไม่สนองตอบต่อความต้องการของสังคม (2) คนเก่งส่วนใหญ่ไม่สนใจเรียนวิชาชีพครู (3) กระบวนการผลิต ไม่ได้คัดสรรผู้สนใจ และศรัทธาในวิชาชีพครูอย่างจริงจัง (4) การผลิตครูยังไม่สนองตอบต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและการพัฒนาประเทศ (5) หน่วยงานการใช้ครูยังถูกกำหนดด้วยกรอบอัตรากำลังที่ถูกจัดสรรให้จากรัฐ (6) มิติทางประชากรศาสตร์ทำให้หน่วยงานที่ใช้ครูปรับยุทธศาสตร์ไม่ทัน (7) การเรียนการสอนเน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ (8) เกิดปรากฏการณ์ครูเกินในบางสาขาวิชาและขาดแคลนในหลายสาขาวิชา (9) ค่าตอบแทนต่ำ ขาดการสร้างศรัทธาด้านคุณธรรมวิชาชีพ (10) ครูรัฐบาลมีความมั่นคงมาก ทำให้ไม่สนใจที่จะพัฒนาตนเอง (11) ครูเอกชนขาดความมั่นคงในงาน ภาระงานสูง ขาดความก้าวหน้าในงาน (12) ขาดการติดตามและการ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ประเมินผลอย่างเป็นระบบ (13) ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนน้อย โดยเฉพาะชุมชนเมือง (14) การใช้ครูทำหน้าที่อื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ทำให้ครูต้อง ละทิ้งชั้นเรียน (15) ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างจริงจัง (16) กระบวนการสรรหาคนเข้าเข้าสู่วิชาชีพครูยังขาดประสิทธิภาพ (17) กระบวนการฝึกอบรมประจำการยังขาดประสิทธิภาพ (18) ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (19) การบริหารจัดการเน้นการบริหารรวมศูนย์ (20) นโยบายการปฏิบัติไม่แน่นอน (21) ผู้บริหารใช้เวลาในการพัฒนาตนเองด้วยการประจบนาย (22) การประเมินถูกมองว่าเป็นการจับผิด (23) การบริหารจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจยังไม่ประสบความ สำเร็จ จึงติดกับดักทางการปรับปรุงโครงสร้างมากกว่าการปรับปรุงเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (24) การบริหารงานวิชาการในเขตพื้นที่การศึกษาในสถานศึกษายังขาดการเอาใจใส่ดูแล

9. บทบาทของนักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์ต่อการพัฒนาวิชาชีพครู ประกอบด้วย (1) บทบาทการเป็นที่ปรึกษา (2) บทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดี (3) บทบาทในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและการปฏิบัติ (4) บทบาทในการเป็นวิทยากร (5) บทบาทในการสืบทอดวัฒนธรรม (6) บทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (7) การสรรหาทีมงานที่เชี่ยวชาญ (8) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

10. สมรรถนะสำคัญของนักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์ ควรประกอบด้วย (1) รักการอ่าน และการศึกษาค้นคว้า (2) เป็นนักคิด นักวิเคราะห์วิจารณ์ที่ยึดหลักการและข้อเท็จจริง (3) มีสุขภาพกายใจที่ดี (4) ศรัทธาและเชื่อมั่นในวิชาชีพครู (5) มีภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิฐาน (6) เป็นผู้มีชื่อเสียงในวงวิชาการ และเป็นที่ยอมรับ (7) สามารถในการบริหารจัดการ (8) รู้จักทำงานเป็นทีม มีการพัฒนาตนเองและยอมรับความสามารถของผู้อื่น มีลักษณะของผู้นำ (9) มีศาสตร์และศิลป์ในการสอน (10) ซื่อสัตย์ สุจริต (11) มีสมรรถนะในการคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร การแก้ปัญหาและการใช้เทคโนโลยี (12) มีความอดทนในการสร้างผลงาน (13) มีคุณธรรมและจริยธรรมวิชาชีพ (14) มีการให้บริการที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี อดทนต่อการรบกวนของศิษย์ (15) รู้จักครองตน ครองคน และครองงาน (16) มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

11. แนวโน้มการพัฒนางานวิชาชีพครูในอนาคต ประกอบด้วย (1) ครูต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ ใช้หลักสูตรนำการเจริญเติบโตของสังคม (2) ครูต้องพัฒนาตนเอง (3) ประสานความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ (4) มีการประกันคุณภาพบัณฑิตครู ตรวจสอบ ติดตามและประเมินคุณภาพของบัณฑิต (5) ผลิตบัณฑิตตรงตามที่ชาติต้องการ (6) พัฒนาค่าตอบแทนให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม (7) การคัดเลือกนักศึกษาเข้าสู่วิชาชีพต้องแข็งแรง ชัดเจน โดดเด่น (8) การเน้นพัฒนาการ ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม (9) การเน้นธรรมาภิบาล (10) การดูแลผู้สูงอายุเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา

12. ปัญหาการพัฒนาวิชาชีพครูในอนาคตและแนวทางแก้ไข ประกอบด้วย (1) ระบบการเรียนการสอนด้อยคุณภาพ แก้ด้วยการปลูกฝังในเรื่องจิตวิญญาณของความเป็นครูให้มากยิ่งขึ้น (2) ใช้เทคโนโลยีช่วยการสอนให้มากขึ้น (3) ปัญหานโยบายการศึกษาไม่นิ่ง ควรแก้ไขด้วยการมีนโยบายที่ชัดเจน (4) ปัญหาเกี่ยวกับลักษณะของบัณฑิตครูไม่เป็นไปตามที่ต้องการ แก้ไขด้วยการกำหนดวิธีการคัดสรร (5)ปัญหาการผลิตไม่ได้มีคุณภาพตามที่ต้องการ แก้ไขด้วยการดูแลอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอนให้มีคุณสมบัติเป็นไปตามที่คณะกรรมการอุดมศึกษากำหนดอย่างเคร่งครัด (6) ปัญหากระบวนการเรียนการสอนบกพร่อง แก้ด้วยการให้ผู้บริหารดูแล กวดขันกับงานสอนของครู ให้เข้าสอนตรงเวลา สอนตามหลักสูตร

ให้บรรลุวัตถุประสงค์ และประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (7) ปัญหาแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งครูและผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นทั้งองค์ความรู้และวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษาและผลการวิจัยที่พบมีความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเป็นการตอบคำถามการวิจัยทั้งสองข้อด้วย

การที่ผลการวิจัยพบเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่านักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์ที่มีความพร้อมใช้ในการปรับปรุงวิชาชีพครูเป็นผู้ที่มีความศรัทธาอย่างแรงกล้าในวิชาชีพ ยังเป็นผู้ที่มีร่างกายและจิตใจแข็งแรงสมบูรณ์ เป็นผู้ที่ฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคมามาก มีผลงานทางวิชาการประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและวิชาชีพ รักที่จะถ่ายทอดวิชาความรู้ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาวิชาชีพ พัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นอนาคตของชาติ มีชีวิตที่บริบูรณ์แล้ว บรรลุความต้องการของมนุษย์ตามหลักการของมาสโลว์ เป็นนักการศึกษาและนักจิตวิทยาในขั้นสูง คือ ขั้นประจักษ์ตนเอง (self actualizstion) ต้องการทำในสิ่งที่อยากทำและปรารถนาจะทำเพื่อตนเองและผู้อื่นให้เป็นที่ยอมรับ

**ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย**

จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

1.1 ควรกำหนดนโยบายและวางมาตรการต่อผู้ประกอบวิชาชีพครูให้ชัดเจน และมีการติดตามผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

1.2 จัดทำหลักสูตรการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง

1.3 กำหนดให้สถาบันผลิตนักวิชาชีพครูมีหลักสูตร สร้างจิตสำนึกและพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพครู

1.4 มีมาตรการที่จะคัดเลือกบุคคลเข้าสู่วิชาชีพที่ชัดเจน และปฏิบัติตามมาตรการอย่างเคร่งครัดและโปร่งใส

1.5 มีมาตรการในการใช้ระเบียบวินัยที่ชัดเจนเชื่อถือได้

1.6 สร้างกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลพฤติกรรมผู้ปฏิบัติต่อวิชาชีพครู

1.7 ฟื้นฟูเจตคติและจิตสำนึกของบุคคลต่อวิชาชีพครู

1.8 ยกย่อง เชิดชู เสริมสร้างขวัญ กำลังใจแก่ผู้ประกอบวิชาชีพครู

1.9 พัฒนาผู้บริหารการศึกษาให้เป็นตัวอย่างด้านจริยธรรมแก่ผู้ปฏิบัติวิชาชีพครูอย่างจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะต่อสถาบันผลิตครู

2.1 พัฒนาหลักสูตรการผลิตครูและอบรมหรือสอดแทรกจิตสำนึกแก่ครูให้มีจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพที่พึงประสงค์

2.2 จัดทำหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง

2.3 จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพครู

2.4 ประเมินผลการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู และนำผลมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

3. ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.1 กำหนดแผนงาน งบประมาณ โครงการเสริมสร้างจริยธรรมผู้ปฏิบัติวิชาชีพครูในรูปแบบวิธีการต่างๆ

3.2 จัดทำคู่มือปฏิบัติตนเกี่ยวกับการเป็นผู้ปฏิบัติวิชาชีพครูสู่โรงเรียน

3.3 ให้ผู้ปฏิบัติวิชาชีพครู รู้วินัย ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือเอกสารอื่นๆ อย่างสม่ำเสมอ

3.4 มีการประเมินมาตรฐานจริยธรรมวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบ

4. ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1 รณรงค์ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติวิชาชีพครูมีจริยธรรมวิชาชีพในรูปแบบต่างๆ

4.2 กำหนดแผนงานหรือโครงการพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง

4.3 กำกับหน่วยงานในระดับเขตพื้นที่ให้สอดส่องดูแลผู้ปฏิบัติวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ

5. ข้อเสนอแนะต่อคุรุสภา

5.1 กำหนดมาตรฐานจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูให้สอดคล้องกับจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูที่พึงประสงค์

5.2 กำหนดแนวทางในการส่งเสริมผู้ประกอบวิชาชีพครูให้มีจริยธรรมวิชาชีพที่พึงประสงค์

5.3 รณรงค์ส่งเสริม/จัดอบรม/สัมมนาให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูมีจริยธรรมวิชาชีพ

5.4 เผยแพร่จรรยาบรรณวิชาชีพครูร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเมินผลและยกย่องเชิดชูเกียรติในเชิงประจักษ์

5.6 มีมาตรการควบคุมมาตรฐานของผู้ประกอบวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบ

5.7 ลดการสนับสนุนค่านิยมแห่งความฟุ่มเฟือยที่จะทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูมีหนี้สิน

6. ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา

6.1 ผู้บริหารต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ปฏิบัติวิชาชีพครู

6.2 ต้องควบคุม ดูแลให้ผู้ปฏิบัติวิชาชีพครูปฏิบัติตนตามจริยธรรมที่ดีงาม

6.3 ต้องยกย่อง เชิดชู ผู้ปฏิบัติวิชาชีพครูที่ดี

6.4 ต้องติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติวิชาชีพครู ให้รางวัลและลงโทษตามความเหมาะสม

7. แนวทางการพัฒนาจริยธรรมของผู้ปฏิบัติวิชาชีพครูในอนาคต

7.1 จัดทำหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง

7.2 ให้ผู้ปฏิบัติวิชาชีพครูหรือบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูได้รับการฝึกฝน อบรม/สัมมนาอย่างสม่ำเสมอ

7.3 ให้หน่วยงานระดับปฏิบัติกำหนดนโยบายและแนวทางพัฒนาจริยธรรมผู้ปฏิบัติวิชาชีพครูให้ชัดเจน นำไปปฏิบัติได้จริง

7.4 มีมาตรการติดตามผลการพัฒนาจริยธรรมและมาตรการลงโทษที่เข้มงวด เชื่อถือได้

8. การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน

8.1 การพัฒนาหลักสูตรระดับหลักสูตรควรทำทุกๆ 3 ปีอย่างต่อเนื่อง

8.2 การพัฒนาหลักสูตรระดับรายวิชา ควรทำทุกๆ ปีอย่างต่อเนื่อง

8.3 การพัฒนาหลักสูตรระดับการเรียนการสอนควรทำทุกครั้งที่มีการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

8.4 พัฒนาหลักสูตรโดยคำนึงถึงพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรในด้านต่างๆ

8.5 มีการวิเคราะห์หลักสูตรเดิม ปัญหาที่พบในการใช้หลักสูตร

8.6 มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

8.7 มีการเลือกเนื้อหาสาระที่จะบรรจุลงในรายวิชา

8.8 มีการเรียงลำดับของเนื้อหารายวิชา

8.9 มีการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้

8.10 มีการจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้

8.11 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

8.12 มีการวิเคราะห์ผู้เรียน

8.13 มีการวิเคราะห์สิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้มาก่อน

8.14 มีการคัดเลือกรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

8.15 มีการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย

8.16 เน้นการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนเป็นสำคัญ

8.17 ประเมินผลผู้เรียนก่อนเรียน

8.18 ประเมินผลผู้เรียนระหว่างเรียน

8.19 ประเมินผลผู้เรียนหลังเรียน

8.20 รายงานผลการประเมินการเรียนการสอน

ในท้ายที่สุดนี้ อาจกล่าวได้ว่าเราสามารถจะนำความช่ำชองของนักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์ที่ยังมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่บริบูรณ์ มีใจรัก ศรัทธาในวิชาชีพครู และมุ่งมั่นในการพัฒนาวิชาชีพมาใช้ในการปรับปรุงวิชาชีพครูได้เป็นอย่างดีและมีคุณค่ายิ่ง

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

**เอกสารอ้างอิง**

**ภาษาไทย**

กาญจนา คุณารักษ์. **พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร.** นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2558.

_____. **การออกแบบการเรียนการสอน**. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2558.

_____. **ความชำชองของนักการศึกษาอาวุโสมากประสบการณ์ที่พร้อมใช้ในการปรับปรุงวิชาชีพครู.** กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 2561.

ธีรศักดิ์ อัครบวร. **ความเป็นครู**. ภูเก็ต : สถาบันราชภัฏภูเก็ต, 2542.

วิจิตร ศรีสอ้าน. “การพัฒนาวิชาชีพศึกษาศาสตร์และบริหารการศึกษา,” **ประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 9, นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2535.

**ภาษาต่างประเทศ**

Beach, Dale S. **Personel the Management of People at Work**. New York : Mcmillan Company, 1970.

Dicaprio, Nicholas S. **Personality Theories : Guide to Living**. London : W.B. Saunders Company, 1974.

Ellenson, Ann. **Human Relations**. Englewood Cliffs, N.J. : Pentice-Hall, Inc. 1982.

Johnson, Jr. Mauritz. “Definition and Models in Curriculum Theory,” **Educational Tneory**.17. No.2 (April, 1967.

Kneller, George F. **Introduction to Philosophy of Education**. New York : John Wiley &Sons, Inc. 1964.

MeGregor, Douglas. **The Human Side of Enterprise**. New York : McGraw-Hill Book, 1960.

Oliva, peter F. **Developing the Curriculum**. 3 d ed. New York : Harper Collins. Publisher,1992.

Popham, W.James, and Eva L. Baker. **Establishing Instructional Goal**. Englewood Cliffs,N.J. : Prentice-Hall, 1970.

Samuelson, William G. Handout for contemporary Philosophy of Education, spring, 1971.